

TJÄNSTESKRIVELSE

Omsorgsnämnden

2019-02-01

Social- och omsorgskontoret

Uppföljning av miljö- och klimatprogram för Södertälje kommun 2018-2021

Dnr: OMS 19/008

Sammanfattning av ärendet

Uppföljning av Miljö- och klimatprogram för Södertälje kommun 2018-2021 har inkommit till Social- och omsorgskontoret från Kommunstyrelsens kontor. Uppföljningen avser fyra mål inom klimat och energi samt sju mål inom konsumtion och beteende. Totalt har nio av målen följts upp.

Social- och omsorgskontoret föreslår att omsorgsnämnden godkänner uppföljningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Uppföljning av miljö- och klimatprogram för Södertälje kommun 2018-2021, daterad 190201

Uppföljningsunderlag Miljö- och klimatprogram uppföljning 2018 Omsorgsnämnden, Excelfil Miljö- och klimatprogram för Södertälje kommun 2018-2021.

Ärendet

Uppföljningen avser fyra mål inom klimat och energi samt sju mål inom konsumtion och beteende. Målen berör kemikalieanvändning, miljökrav på tjänster och varor, kunskapsinsatser för social- och omsorgskontoret inom miljöfrågor, bränslen, fordon samt tjänsteresor, energieffektivisering och kostinköp. Totalt har nio av målen följts upp. För varje mål finns en indikator för uppföljning och varje mål har skattats i tre kategorier, grön, gul och röd. Varje kategori innebär olika kriterier för måluppfyllelse under 2018. Grön betyder att åtgärder har gjorts och att målet är uppnått för året, gul betyder att åtgärder har gjorts och att målet delvis är uppfyllt under året och röd betyder att åtgärder inte har gjorts och att målet inte har uppnåtts under året.

Mål inom målområde Klimat och energi

Myndigheten för äldre och personer med funktionsnedsättning (MÄF) och Verksamheten för personer med funktionsnedsättning (VFF) har beskrivit sina satsningar på hållbara tjänsteresor. Observera att beskrivningen från MÄF avser även äldreomsorgsnämnden. Sedan 2018 har MÄF satt upp målet Öka andelen resor med allmänna kommunikationer, där av finns inget riktvärde. 16 % av tjänsteresorna under året gjordes med kollektiva färdmedel.

Vikten av att resa kollektivt har varit ett ämne på myndighetens arbetsplatsträffar och för 2019 är målet att 20 % av resorna ska göras med kollektiva färdmedel. I början av 2019 har myndighetens bilrutin setts över och det har gjorts förtydligande av inom vilken radie personal ska gå, åka kollektivt eller resa med bil. VFF beskriver att de har uppdaterat policyn för tjänsteresor. VFF beskriver att de vid resor i första hand reser med kollektiva färdmedel eller cykel. Då dessa färd sätt inte kan uppfylla behoven används kommunens tjänstebilar. En grupp på social- och omsorgskontorets stab har beskrivit satsningar på hållbara tjänsteresor och gjort skattning i grön kategori. De satsningar staben beskriver är att IT-baserad mötesteknik används i stället för att resa till fysiska möten. Då resor görs till kontorets verksamheter görs de till fots eller med kommunens cyklar. Vid längre resor används kollektiva färdmedel. MÄF skattar satsningarna på hållbara tjänsteresor i grön kategori, VFF skattar satsningarna på hållbara tjänsteresor i gul kategori och staben skattar satsningarna på hållbara tjänsteresor i grön kategori.

Omsorgsnämnden har ett upphandlat avtal avseende transporter vilket är persontransporter, omsorgsresor. Ett avsnitt i upphandlingsunderlaget presenterar miljökrav för fordon.

Mål inom målområde Konsumtion och beteende

Södertälje kommun och Telge bolag har under året varit avtalspart i 153 upphandlingar avseende olika varor och tjänster. Upphandlingarna är kommun- och bolagsövergripande, uppföljning per nämnd görs inte. I 70 % av upphandlingarna ställs miljökrav enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier. Målet avseende miljökrav vid upphandling skattas enligt gul kategori.

Uppföljning av inköp av livsmedel gjorda av kostenheten visar att i omsorgsnämndens verksamheter serverades under 2018 ingen grönlistad fisk. Målet att servera hållbar fisk skattas i röd kategori. Det gjordes inga inköp av kött. Nästan hälften av samtliga livsmedelsinköp som gjordes bestod av ekologiska varor. Målet avseende andel ekologiska livsmedelsinköp skattas i gul kategori.

En daglig verksamhet gör egna inköp. Köttet som köps in är inte ekologiskt. Målet angående inköp av ekologiskt kött skattas i röd kategori. Av övriga inköp (ej kött och fisk inkluderat) är cirka 80 % av varorna ekologiska. Målet avseende andel ekologiska livsmedelsinköp skattas i gul kategori.

Kunskaps- och informationsinsatser om bland annat miljöfrågor och hållbar konsumtion har inte gjorts inom omsorgsnämndens verksamheter under året och skattas i röd kategori.

Övergripande åtgärder för att minska på organisationens utsläpp av mikroplaster har ej gjorts. Målet skattas i röd kategori.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Uppföljningen medför inga ekonomiska konsekvenser.

Social- och omsorgskontorets förslag till omsorgsnämnden:

Social- och omsorgskontoret föreslår att omsorgsnämnden godkänner uppföljningen.

Eva Pedersen Wallin

Tf socialdirektör

Lena Karlsson Leksell

Kvalitet- och uppdragschef

Handläggare: Carolina Engqvist

Utredare

Stab, Kvalitet och uppdrag

Telefon (direkt): 0852301550

E-post: carolina.engqvist@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Akten

Kommunstyrelsens kontor, enheten för utredning och hållbarhet

Miljö- och klimatprogram

FÖR SÖDERTÄLJE KOMMUN 2018–2021 • ANTAGET AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2017–12–18

INNEHÅLL

SÖDERTÄLJE VILL MYCKET I MILJÖ- OCH KLIMATARBETET!	4
Nationell, regional och internationell samverkan	4
Relation till andra mål och dokument	5
Interna dokument	6
Struktur, ansvar, genomförande och uppföljning	6
1. MARK OCH VATTEN	7
Målbild 2030	7
Mål	7
2. KLIMAT OCH ENERGI	10
<i>2.1. Fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2030</i>	<i>10</i>
Målbild 2030	10
Övergripande växthusgasmål	10
Bakgrund	11
Mål	11
<i>2.2. Fossilbränslefri och energieffektiv kommunal organisation 2020</i>	<i>13</i>
Målbild 2020	13
Mål	13
3. BEBYGGELSE OCH TRANSPORTER	15
Målbild 2030	15
Mål	15
4. KONSUMTION OCH BETEENDE	18
Målbild 2030	18
Mål	18
BILAGA 1: SAMMANFATTNING PER NÄMND OCH BOLAG	21

Södertälje vill mycket i miljö- och klimatarbetet!

Södertälje är en kommun med höga miljömål och ambitioner. Miljön och klimatet är en av de viktigaste framtidsfrågorna globalt och även för den lokala miljön i Södertälje. Det övergripande miljömålet är att lämna över ett samhälle till de kommande generationerna där de stora miljöproblemen är lösta och utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem.

Södertälje kommun är en viktig samhällsaktör som ska föregå med gott exempel, styra utvecklingen till en hållbar stad och landsbygd samt skapa förutsättningar för att medborgarna ska kunna leva så hållbart och hälsosamt som möjligt.

Många beslut som vi som kommun tar påverkar vår miljö och vår hälsa. Utbyggnad av gång- och cykelvägar, närhet till grönområden, giftfria material i våra förskolor och skolor är några

exempel på saker som kommunen kan styra över. Det ska vara lätt att göra rätt i Södertälje och det har kommunen ett särskilt ansvar för och det behövs även ett samarbete mellan kommun, medborgare, organisationer och näringsliv för att nå största möjliga framgång.

Södertälje kommuns miljö- och klimatprogram beskriver vad vi som organisation, på kort och lång sikt, vill uppnå för att skapa en ekologiskt hållbar utveckling som ska ge en god livskvalitet för våra kommunmedborgare. Miljö- och klimatprogrammet visar kommunens målsättningar för detta arbete och går längre än vad lagar och regler kräver att vi som kommunal organisation ska genomföra. Miljöområdet är prioriterat i Södertälje och det ska återspeglas i alla kommunens verksamheter och kommuniceras till boende och verksamma i kommunen.

Nationell, regional och internationell samverkan

Eftersom att miljö- och klimatområdet är komplext och viktigt och då utvecklingen till ett hållbart samhälle behöver ske såväl globalt som lokalt behövs även ett samarbete och kunskapsutbyte på regional, nationell och internationell nivå.

Södertälje kommun är engagerade i de två stora nationella nätverken *Klimatkommunerna* och *Ekokommunerna* som är pådrivande aktörer för klimatfrågan och hållbar utveckling. Genom att samverka i olika projekt med andra kommuner i Europa sprider Södertälje kommun den kunskap som finns här samt att det ger möjligheter att ta till sig kunskap och idéer från andra som kommit längre. Genom att anpassa dessa kunskaper till våra lokala förutsättningar kan

kommunen sedan skapa mervärde i arbetet för en hållbar utveckling.

På regional nivå har Södertälje samarbeten inom flera hållbarhetsområden. Inom energiområdet samarbetar kommunen med alla Stockholms kommuner samt Storsthlm (KSL – Kommunförbundet Stockholms län) för att erbjuda invånare, organisationer och företagare kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning. Inom regionen samarbetar Södertälje även med övriga Södertörnskommuner¹ och genom det nätverket sker bland annat kunskapsutbyte, pådrivande arbete för att lyfta hållbarhetsfrågan inom kommunerna samt uppföljning av miljömålen.

---

1 Södertörnskommunerna omfattar Södertälje, Nykvarn, Tyresö, Salem, Botkyrka, Huddinge, Haninge och Nynäshamn.

Relation till andra mål och dokument

I faktarutan nedan beskrivs kopplingen mellan de internationella, nationella, regionala och lokala miljömålen.

Internationell nivå:

GLOBALT KLIMATAVTAL

Världens länder har enats om ett nytt globalt bindande klimatavtal i Paris år 2015. Det nya avtalet är ett ramverk för att minska ländernas klimatpåverkan under lång tid framöver. En gemensam plan finns för att minska växthusgasutsläppen och begränsa den globala temperaturökningen till högst 2 grader och att sträva efter 1,5 grader. Länderna ska successivt skärpa sina åtaganden och utvecklingsländerna ska få fortsatt stöd för att begränsa sina utsläpp och anpassa sina samhällen till ett förändrat klimat.

GLOBALA HÅLLBARHETSMÅL

FN:s generalförsamling har 2015 antagit det globala programmet *Agenda 2030* som innehåller 17 globala mål och 169 delmål för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling.

EU:S KLIMAT- OCH ENERGIMÅL

EU:s mål för klimat är att minska växthusgaserna med 20 procent till 2020, att minst 20 procent av energin då ska vara förnybar och energieffektiviteten ska ha ökat med 20 procent. EU:s mål för 2030 är minst 40 procent lägre växthusgasutsläpp än 1990, minst 27 procent förnybar energi samt minst 27 procent högre energieffektivitet. Till 2050 vill EU minska utsläppen med 80–95 procent jämfört med 1990 års nivåer som en del av industriländernas insatser.

Nationell nivå:

Sverige har antagit 16 miljö kvalitetsmål som varje år följs upp av naturvårdsverket. Det övergripande målet är att nästa generation ska få ta över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. De nationella målen har brutits ner på regional nivå och lokal nivå.

Riksdagen har antagit ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. I detta ramverk ingår en klimatlag samt nya klimatmål, såväl långsiktiga som etappmål. Klimatlagen träder i kraft 1 januari 2018. Det nationella övergripande klimatmålet är att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser ska vara noll år 2045 och att de faktiska utsläppen ska minska med 85 % till 2045 jämfört med 1990.

Regeringen har även tillsatt en delegation som ska stödja och stimulera Sveriges genomförande av den nya utvecklingsagendan, *Agenda 2030*, som innehåller FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Det nationella genomförandet inkluderar kommuner och landsting liksom statliga myndigheter och Regeringskansliet.

Regional nivå

RUFS 2010 är en regional utvecklingsplan för Stockholms län och med strategier för hur Stockholms län ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. En ny plan, *RUFS 2050*, är under framtagande och kommer att gälla åren 2018–2026 och har 2050 som långsiktigt mål för regionens utveckling.

Länsstyrelsen i Stockholms län prioriterar följande sex miljömål och har tagit fram strategier för dem:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Ett rikt växt- och djurliv
- God bebyggd miljö

Kommunal nivå

Södertälje kommuns miljö- och klimatprogram har de nationella miljömålen som grund och kommunens prioriterade målområden stämmer även väl överens med de regionala prioriteringarna.

Interna dokument

Miljö- och klimatprogrammet är ett strategiskt övergripande måldokument som är kopplat till flera av Södertälje kommuns övriga styrande och vägledande dokument samt till ett flertal planer och strategier.

MÅL OCH BUDGET: övergripande styrdokument med politiska prioriteringar och mål. Utvalda delar av miljö- och klimatprogrammet återfinns här och följs upp i delårsbokslut och helårsbokslut.

ÖVERSIKTSPLAN: I översiktsplanen framgår hur kommunen, i den fysiska planeringen, avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella

och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

ANDRA PROGRAM OCH PLANER SOM HAR KOPPLINGAR TILL MILJÖ- OCH KLIMATFRÅGAN ÄR: folkhälsoprogram, avfallsplan, VA-plan, miljöprogram för byggande och förvaltning, skogspolicy, parkeringsstrategi, cykelplan, trafikstrategi, utbyggnadsstrategi, strukturplaner, arkitekturstrategi, odlingsstrategi, handlingsplan för en giftfri vardag, vattenplan samt att miljö- och klimatfrågan beaktas i detaljplaner och fördjupade översiktsplaner.

Struktur, ansvar, genomförande och uppföljning

Södertälje kommun har delat in de nationella miljömålen, som riksdagen antagit, i fyra prioriterade områden:

1. Mark och vatten
2. Klimat och energi
3. Bebyggelse och transporter
4. Konsumtion och beteende

Inom varje område finns mål samt vilka förutsättningar som är nödvändiga för att kunna genomföra och uppfylla målet. Förutsättningarna är inte heltäckande för att nå målet men pekar ut vissa grundförutsättningar för måluppfyllelse. Det är upp till varje nämnd och bolag att inom ramen för sitt uppdrag hantera vilka åtgärder som är nödvändiga för detta. Se vidare under rubriken "ansvar".

Programmet är en viktig del av det strategiska miljö- och klimatarbetet och är styrande för Södertälje kommun som organisation och de hel- samt delägda kommunala bolagen.

Målperioder

Miljö- och klimatprogrammet gäller för åren 2017 till 2020 och innebär ett konkret miljöarbete de närmaste åren. Målområdena är även långsiktiga och sträcker sig fram till år 2030. Några av målen återfinns under flera fokusområden. Detta gäller till exempel för transportmålen som både berör fokusområdet *Klimat och Energi*

och området *Bebyggelse och transporter*.

Varje nämnd och bolag ansvarar för sitt miljö- och klimatarbete. Miljö- och klimatprogrammet är ett stöd och underlag för verksamheternas egna miljöarbete och i beslut som kan påverka miljön.

Det är varje nämnds och bolags ansvar att genomföra sina utpekade mål i programmet. För respektive mål finns en utpekad samordningsansvarig nämnd eller bolag. Samordningsansvaret innebär att nämnden eller bolaget ska driva på och samordna så att målet genomförs tillsammans med övriga ansvariga nämnder och bolag.

Nämnder och bolag ska redovisa och godkänna sina ansvarsdelar i respektive nämnd och styrelse innan ett miljöbokslut tas i sin helhet i Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Kommunstyrelsens kontor har ett övergripande ansvar för samordning och redovisning av att ett miljöbokslut årligen tas fram.

Kommunikation/information

Miljö- och klimatprogrammet samt miljöbokslutet läggs i sin helhet ut på kommunens hållbarhetsportal.

Definition

Den kommunala organisationen består av kommunen med dess politiker och tjänstemän, det kommunala bolaget Telge AB och dess hel- samt delägda dotterbolag.

1. Mark och vatten

I Södertälje är naturen alltid nära

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: ingen övergödning, ett rikt växt- och djurliv, grundvatten av god kvalitet, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, levande sjöar och vattendrag, bara naturlig försurning och giftfri miljö.

Målbild 2030

År 2030 är Södertälje en kommun där biologisk mångfald prioriteras högt. Genom en medveten planering och skötsel skyddar, vårdar och skapar kommunen grönområden som har hög kvalitet och som är lättillgängliga för alla. Dessa grönområden är välbesökta och kända av såväl kommuninvånare som besökare utifrån. Ekosystemtjänster är tydliga inslag i såväl stadsmiljön, som på skolgårdar och i övriga delar av kommunen. Vattnet i kommunen är rent, levande och friskt och används för såväl fiske, bad och rekreation. Utbyggnaden av vatten och avlopp sker med utgångspunkt i ett kretsloppstänk och dagvattnet tas om hand på ett hållbart sätt för att skydda vattenkvaliteten och för att undvika lokala översvämningar. Kretsloppslösningar,

kommunens arbete för att minimera plaster samt den östersjövänliga kost som serveras i de offentliga köken, bidrar till en renare havsmiljö och Östersjöregion. Jordbruksmarken i Södertälje är en värdefull resurs som är skyddad för exploatering. Jordbruksmarken bevarar och stärker den biologiska mångfalden, kulturmiljövärdena samt skapar förutsättningar för kommunens och hela Stockholmsregionens självförsörjning av livsmedel. Södertäljes produktiva marker förser regionen med lokalproducerade och ekologiska produkter och kommunen har blivit det självklara valet när företagare, stora som små, vill etablera sig inom livsmedelssektorn.

Mål

1.1

Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU:s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.

NULÄGE: Södertälje har totalt 60 vattenförekomster varav 25 är grundvattenförekomster. 17 sjöar, 9 vattendrag och 9 kustvatten. Status: Ytvattenförekomster: 8 stycken har hög eller god vattenstatus, 27 stycken har sämre än god status (dvs 27 av 35 ytvattenförekomster). En kommunal vattenplan är under framtagande. **ANSVAR:** miljönämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, kommunaldelsnämnderna, kommunstyrelsen, Telge Nät, Telge Återvinning.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kommunens vattenplan antas 2017.

- Åtgärdsprogram för alla avrinningsområden i kommunen ska vara framtagna senast 2018. Resursbehoven preciseras i vattenplanen.
- Länsstrategi för "Ett rikt växt- och djurliv" och "Ingen övergödning" beaktas.
- Genomföra de bindande åtgärder som fastställts av vattenmyndigheten i åtgärdsprogrammet 2016–2021.
- Kommunens kommande VA policy följs och VA planen genomförs.

1.2

För att uppfylla det nationella miljömålet *en giftfri miljö* ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken² vara åtgärdade senast 2050.

NULÄGE: I kommunen finns i dagsläget omkring 50 förorenade områden som behöver undersökas och sannolikt även åtgärdas. Eftersom syftet med åtgär-

² MIFO= Metodik för Inventering av Förorenade Områden, och har tagits fram av Naturvårdsverket. Metodiken bygger inledningsvis på faktainsamling och riskklassning för att bedöma hur angeläget det är att gå vidare med fältundersökningar på ett misstänkt förorenat område (Källa: Länsstyrelsen Stockholms län, 2013-09-03).

derna kan vara olika är det lämpligt att ansvaret för arbetet delas mellan flera nämnder, t.ex. angående kommunal mark och exploatering, historiska och pågående miljöfarliga verksamheter samt tillsyn. Utöver arbetet med förorenade områden tillkommer även ett pågående arbete med att utreda och åtgärda de kommunala deponierna. Totalt ska 16 objekt hanteras och under budgetperioden finns 43 miljoner avsatt.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), miljönämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- En handlings- eller tillsynsplan, för att undersöka och vid behov åtgärda objekten, ska tas fram av respektive ansvarig nämnd.
- Samverkan mellan miljö- och samhällsbyggnadskontoret och andra intressenter för ett långsiktigt effektivt åtgärdsarbete.

1.3

Öka kunskapsnivån om Södertäljes natur och grönsstruktur genom kartläggning och analys av biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna kilar och gröna svaga sambanden ska värnas och utvecklas. Störst fokus ska ligga på kommunens Gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.

NULÄGE: I Södertälje kommun finns tre svaga samband (runt staden) utpekade i RUFSS 2010³ (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010) samt i Södertälje kommuns översiktsplan där riktlinjer för utveckling av natur och rekreation är antagna.

ANSVAR: miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden, kommundelsnämnderna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Senast 2018 kartläggs kommunens natur och grönsstruktur, inklusive ekosystemtjänster, viktiga områden för rekreation och friluftsliv samt möjligheter till tillgänglighetsanpassning.
- Värdefulla natur- och rekreationsområden samt spridningssamband synliggörs i en digital naturkarta

senast år 2018. Naturkartan används som underlag vid kommunal planering och exploatering.

- Fortsatt naturvårdsarbete med syfte att bevara och främja biologisk mångfald och/eller utveckla det rörliga friluftslivet samt öka tillgängligheten i naturen.

1.4

Arealen kommunalt skyddad natur ska öka för att bevara och främja upplevelsevärden och biologisk mångfald under målperioden.

NULÄGE: Totalt 8,7 % av kommunens areal är skyddat (Källa: SCB 2015). År 2016 fanns 9 kommunala naturreservat och ett kommunalt biotopskyddsområde, vilket motsvarar sammanlagt 622 hektar (0,9 % av kommunens totala areal).

ANSVAR: miljönämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Revidering av skogspolicy senast 2018.
- Framtagande av grönstrategi samt natur- och friluftsstrategi senast 2019.
- Skyddsvärd natur som pekas ut i strategin ska användas som underlag vid revidering av kommunens översiktsplan.

1.5

Hävderna av de mest värdefulla ängs- och hagmarkerna ska fortsätta för att bevara en hotad naturtyp med stora biologiska-, landskaps- och kulturella värden. Antalet betesavtal med djurägare ska öka.

NULÄGE: 55 objekt vid senaste inventeringen 2013. Gäller marker som kommunen/ Naturcentrum har råddighet över.

ANSVAR: miljönämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Genomförande av ängs- och hagmarksinventering vårt fjärde år (nästa år 2017).
- Resurser för betesavtal samt restaurering, uppbyggnad och årlig skötsel.

3 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010

1.6

Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.

NULÄGE: De värdefullaste klasserna som finns i Södertälje, och i Stockholms län, är klass⁴ 5 och 4 och är även utpekade i kommunens översiktsplan.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden, kommunaldelsnämnderna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Att kommunen (i samhällsplaneringen) hanterar avvägningar mellan olika samhällsintressen på ett korrekt sätt vid exploatering av mark. Det vill säga att exploateringen endast får ske om denna följer miljöbalkens föreskrifter⁵.
- Att odlingsstrategin och dess handlingsplaner antas och följs.
- En livsmedelsförsörjningsstrategi tas fram för att öka kommunens beredskap i en krissituation.

1.7

Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster⁶.

NULÄGE: Idag finns ingen strategi, kartläggning eller uttalad gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kommunövergripande kartläggning över ekosystemtjänster.
- Samarbete och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänsterna ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer, program och beslutsunderlag.
- Uppföljning på hur ekosystemtjänsterna beaktas.
- Klargöra i vilken utsträckning ett "ekosystemtjänsttänk" redan används inom kommunen.

⁴ Åkermarken graderades 1970 i 10 klasser efter dess produktionsförmåga. Klass 10 är åkermark med högst produktionsförmåga.

⁵ Ur Miljöbalken 3 kapitlet 4 §: Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

⁶ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av t.ex. insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

2. Klimat och energi

I Södertälje tar vi vårt lokala och globala ansvar

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft och god bebyggd miljö.

2.1. Fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2030

Målbild 2030

År 2030 sker inga nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären från Södertälje kommun. Hela kommunen och samhället har varit, och är delaktigt, i omställningen att fasa ut fossila bränslen och energieffektivisera i alla samhällsområden. Det nationella ramverket för klimat med styrmedel och investeringar har möjliggjort lokala utsläppsminskningar som styr utvecklingen mot hållbara val för transporter, bostäder, konsumtion och beteende. År 2030 är det en självklarhet att resa hållbart i Södertälje. Kommunen har utvecklat en hållbar bebyggelsestruktur och infrastruktur som stimulerar medborgare och företagare att resa med kollektivtrafik, cykla och gå. Utsläppen från E4:an har minskat genom stora infrastruktursatsningar på el.

Södertälje kommun har ett hållbart och klimat-anpassat samhällsbyggande med ett livscykel- och kretsloppsperspektiv som minimerar resurser, gifter och energiförbrukning. Energisystemets olika delar samverkar för att nå bästa förutsättningar för en hållbar energiförsörjning och bostäderna är energi- och klimatsmarta. Cirkulär ekonomi och kretsloppslösningar som minimerar energianvändning, resurs- och klimatpåverkan är utvecklade i samhället och möjliggör för medborgare och verksamma i kommunen att göra hållbara och klimatsmarta val. Kommunen har även minskat utsläppen från konsumtionen⁷ och det långväga resandet.

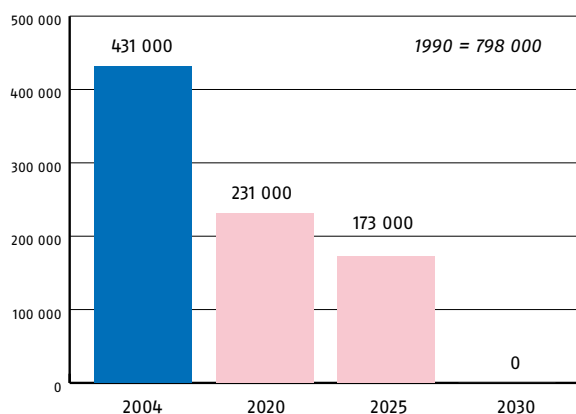
Övergripande växthusgasmål

Södertälje kommuns nettoutsläpp av växthusgaser ska minska med 100 % till år 2030.

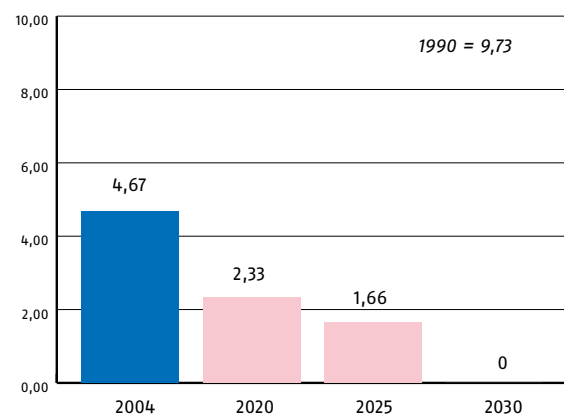
DELMÅL 2025: Nettoutsläppen av växthusgaser ska minska med totalt 30 %. Detta innebär att utsläppen per person ska minska från 4,67 ton till 1,66 ton CO₂e.

DELMÅL 2020: Nettoutsläppen av växthusgaser ska minska med totalt 15 %. Detta innebär att utsläppen per person ska minska från 4,67 ton till 2,33 ton CO₂e. Minskningarna beskrivs i diagrammen nedan.

Utsläpp av växthusgaser i ton koldioxidekvivalenter (CO₂e), Södertälje kommun

Utsläpp av växthusgaser i ton koldioxidekvivalenter (CO₂e) per capita, Södertälje kommun

⁷ Utsläpp som genereras utanför Sverige omfattas inte idag i varken statistiken eller i målformuleringarna.

Bakgrund

Av växthusgaserna har koldioxiden, sedan 1990, minskat mest vilket är tack vare fjärrvärmens allt större andel av förnybara bränslen. Se diagram nedan över utsläppen i Södertälje kommun mellan 1990 och 2014.

Mål

2.1.1

Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år.

NULÄGE: År 2014 var energianvändningen 31 606 kWh/invånare vilket innebär en minskning med 5,8 % per invånare i jämförelse med 2009.

ANSVAR: kommunstyrelsen (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- I markanvisningsprocessen ska kommunen informera om kommunens ambition och mål om energibesparingar.
- Informera och utbilda genom den opartiska energi- och klimatrådgivningen samt i information i samband med lagfart/bygglov.

2.1.2

Öka elproduktionen från sol. Solceller ska anläggas på nya kommunägda fastigheter samt installeras på lämpliga befintliga fastigheter.

NULÄGE: En anläggning är genomförd per år sedan 2015.

ANSVAR: Telge Fastigheter (samordningsansvarig), Telge Bostäder, Telge Hovsjö.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Inventering av de kommunägda fastigheterna för etablering av solcellsanläggningar.

2.1.3

Energieffektivisering av bebyggelse med minst 2 % per år.

NULÄGE: Organisationen har hittills årligen uppnått målet.

ANSVAR: Telge Bostäder (samordningsansvar), Telge Hovsjö.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Strukturerat arbete med att minska energi-användningen, till exempel enligt Telge Bostäders 5-punktsprogram.
- Genomföra energikartläggning.
- Genomföra kostnadseffektiva åtgärder.

2.1.4

Samtliga fastigheter som ska moderniseras ska vid omfattande renovering uppnå 135 kWh/m².

NULÄGE: 177 kWh/m².

ANSVAR: Telge Bostäder (samordningsansvar), Telge Hovsjö, Telge fastigheter.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Moderniseringsarbete av miljonprogrammen.
- Genomföra energikartläggning.

2.1.5 (samma som mål 3.6)

I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.

NULÄGE: 2015 gjordes ca 500 cykelpassager per dag över Mälarbron. I december 2015 var gång- och

cykelvägnätet 175 km långt i hela kommunen.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Genomföra cykelplanen och utveckla attraktiva, tillgänglighetsanpassade, sammanhängande och säkra cykelstråk.
- Planera och etablera cykelparkeringar, cykelpumpar och cykelgarage.
- Marknadsföra kommunens cykelkarta.
- Samarbeta med Trafikförvaltningen⁸.

2.1.6

Södertälje ska fortsätta arbetet med hållbara transporter och förstärka arbetet med hållbar eldriven kollektivtrafik.

ANSVAR: Tekniska nämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Utvärdera och utveckla den elhybridbuss som genomförs med Scania, KTH och Vattenfall.
- Fortsatt samarbete med centrala aktörer som kollektivtrafikmyndigheter, bussbolag med flera.

2.1.7 (samma som mål 3.8)

Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.

NULÄGE: Sju semi- laddstolpar för elbilar etablerades 2014 av kommunorganisationen. Tre tankställen för biogas finns inom kommunen och dessa tankställen har etablerats av bensinbolagen.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö, Telge Energi.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Ta fram en strategi för laddinfrastruktur för boende och verksamheter.
- I markansvisningar ställa krav på laddstolpar.
- Samarbeta med andra kommuner och aktörer.
- Fortsatt nationellt investeringsstöd.

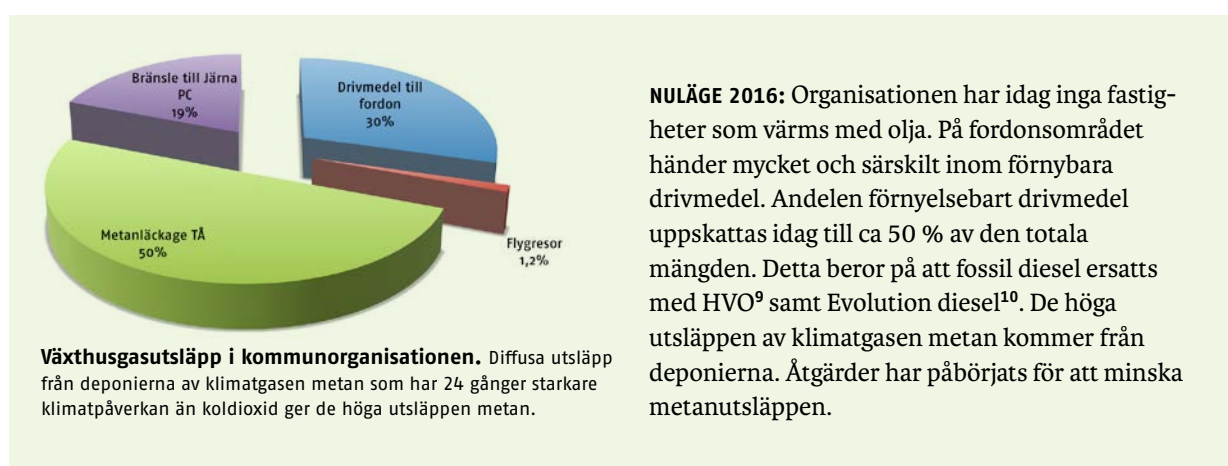
⁸ Trafikförvaltningen är en del av Stockholms läns landsting och ansvarar för Stockholms läns kollektivtrafik.

2.2. Fossilbränslefri och energieffektiv kommunal organisation 2020

Målbild 2020

Södertälje kommuns organisation är en förebild i klimatarbetet. Kommunens organisation är fossilbränslefri redan år 2020 genom ett kraftfullt arbete med att minska växthusgasutsläppen och ett fortsatt fokus på energieffektivisering i den egna organisationen. Klimatarbetet och energieffektivisering är en självklar del i alla verksamhets arbete. Resandet med egen bil i tjänsten har minskat till förmån för arbetsresor med cykel, gång och kollektivtrafik och modern IT teknik har ersatt flertalet av tjänsteresorna.

Infrastrukturen för el-laddstolpar är utvecklad och skapar förutsättningar för kommunens anställda och förtroendevalda att vid resor med kommunens fordon resa i el- eller miljöfordon. Kommunen ställer miljö- och klimatkrav i upphandling av varor och tjänster och krav på förnyelsebara drivmedel hos entreprenörer, skolskjuts och färdtjänst. De livsmedel som konsumeras i de kommunalägda verksamheterna är till mycket hög andel ekologiska, närproducerade och klimatsmarta.

Mål

2.2.1

Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.

NULÄGE: Ca 50 % av drivmedlet är förnyelsebart (statistik från 2016)

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Riktlinjer för fordon och drivmedel efterlevs och följs upp.
- Tillräckligt med marknadsmässigt förnyelsebart drivmedel.

2.2.2

Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.

NULÄGE: 2017 finns 27 elbilar/elhybrider i organisationen.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Riktlinjer för fordon och drivmedel efterlevs och följs upp. Uppföljning av antal elfordon (inklusive elcyklar).
- Utveckla laddinfrastruktur för verksamheterna.

⁹ HVO100 (hydrerade vegetabiliska oljor) består av 100 % förnybar och fossilfri diesel. Produkten kan beskrivas som en kopia på vanlig fossil diesel. Råvaran för HVO100 är förnyelsebar med ursprung från växtriket eller slaktavfall, vilket medför en reduktion av växthusgaserna med upp till 90 % i jämförelse med fossil diesel. HVO100 är fri från palmolja.

¹⁰ Evolution Diesel minskar de fossila koldioxidutsläppen. Den är delvis tillverkad av tallolja, en restprodukt från den svenska skogen och består av upp till 50 procent förnybar råvara.

2.2.3

Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.

NULÄGE: Ingen uppföljning sker idag av tjänsteresor och resor med egen bil i tjänsten.

ANSVAR: kommunstyrelsen (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Riktlinjer för organisationens tjänsteresor efterlevs och följs upp. Kommunledningen stödjer och följer upp det hållbara tjänsteresandet.
- Marknadsföra och erbjuda hållbara resealternativ som tjänstecyklar (inklusive elcyklar), lånekort för kollektivtrafikresor samt bilpool till all personal.

2.2.4

Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.

NULÄGE: Generella miljökrav ställs men specifika klimat- och energikraven bör ställas och följas upp.

ANSVAR: Telge Inköp (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNING FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Utveckla metoder och verktyg för att ställa krav.
- Informera och föra en dialog med leverantörer.
- Helhetssyn av miljö- och klimatkrav i upphandlingen.

2.2.5

Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.

NULÄGE: Organisationen har hittills årligen uppnått målet.

ANSVAR: kommunstyrelsen (samordningsansvarig, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden samt nämnder och bolag som har transporter.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Strukturerat arbete med energieffektiviseringar i organisationen.
- Genomföra energikartläggning.

2.2.6

Energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter ska minimeras, utifrån ett livscykelperspektiv, och minst uppnå standard för Miljöbyggnad silver.

NULÄGE: Målet energibesparing nås enligt standard för Green Building¹¹.

ANSVAR: Telge Fastigheter (samordningsansvarig), Telge Hovsjö, Telge Bostäder.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Systematiskt arbete att utveckla standards (t.ex. för nära-noll byggnader) och arbetssätt som möjliggör att energianvändningen minimeras.
- Nya energisnåla investeringar.

2.2.7 (samma som mål 4.8)

Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.

NULÄGE: *Andelen svenskt kött uppgick år 2015 till 84 %. 43 % av köttinköpen är ekologiska.*

ANSVAR: utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna, socialnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Helhetssyn på kravställning och uppföljning.

¹¹ Green Building innebär 25 % lägre energiförbrukning än BBR (boverkets byggnormer).

3. Bebyggelse och transporter

Vi planerar för ett långsiktigt hållbart Södertälje

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, god bebyggd miljö, bara naturlig försurning och skyddande ozonskikt.

Målbild 2030

År 2030 är det en självklarhet att resa hållbart i Södertälje. Kommunen har utvecklat en hållbar bebyggelsestruktur och infrastruktur som stimulerar medborgare och företag att resa med kollektivtrafik, cykel och gång. Gång och cykelvägar är attraktiva, väl underhållna, tillgänglighetsanpassade och sammanhängande. Kollektivtrafiken är det självklara fossilfria alternativet för resor i Södertälje. Kollektivtrafiken är väl utbyggd och knyter samman kommunen. Infrastrukturen för el och förnyelsebara drivmedel är väl utbyggd i kommunen. Södertälje fortsätter att växa hållbart och klimatanpassat med stort fokus på att den bebyggda miljön ska skapa förutsättningar för en god folkhälsa för medborgarna. Ett livscykelperspektiv beaktas i planeringen, det vill säga den bebyggda miljön är resurs-energisnål av långsiktigt hållbara material, giftfri, attraktiv och anpassad till platsen.

Barns miljöer är särskilt prioriterade. Vid planering och byggnation läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster vilket gör staden attraktiv och hållbar för såväl människor som djur. Tack vare stadens grönska och minskningen av transporter är luftkvaliteten god och människor utsätts inte för ohälsosamt buller.

Ekologisk odling är ett tydligt inslag vid förskolor, bostäder, kolonilotter och åkrar både i staden och i det omgivande landskapet. Utöver att stärka den ekologiska hållbarheten har odlingen skapat en social hållbarhet genom mervärden i form av fler kvalitativa mötesplatser. Detta har medfört att Södertäljes medborgare känner en större gemenskap och ansvarskänsla för sitt område och sin stad.

Mål

3.1

Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.

NULÄGE: För att kunna göra en nulägesbedömning krävs en klassificering¹² av planerade bostadsområden.

ANSVAR: stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, kommunstyrelsen, kommundelsnämnderna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Ta fram riktlinjer för hållbart byggande och hållbar arkitektur som beskriver målen för hållbart byggande på en strategisk nivå och konkreta beskrivningar av vad dessa kan innebära.
- Arbeta med och utvärdera ett eller flera utbyggnadsområden med spetskompetens inom hållbart och innovativt byggande.
- Kommunen ska aktivt informera, framför allt mindre exploatörer, om kvalitet och hållbart byggande för att främja ett giftfritt, resurs- och energisnålt byggande.

3.2

Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.

NULÄGE: Kommunen har själv tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys utifrån klimatförändringarna och konsekvenser av översvämning för Södertälje tätort. Nuvarande översiktsplan tar hänsyn till ett förändrat klimat i viss utsträckning.

ANSVAR: stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, tekniska nämnden, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö, Telge Bostäder, Telge Nät.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Komplettera översiktsplanen med det underlag om klimat- och sårbarhetsaspekter som saknas, så att konsekvenserna av ett förändrat klimat kan beaktas.
- Uppdatera risk- och sårbarhetsanalysen vid översvämning för Södertälje tätort samt utöka analysen till att även omfatta kommundelarnas tätorter.

3.3

Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster¹².

NULÄGE: Idag finns ingen strategi eller uttalad gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster.

ANSVAR: Telge Fastigheter (samordningsansvarig), utbildningsnämnden, kommundelsnämnderna, miljönämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kommunövergripande kartläggning över ekosystemtjänster.
- Ekosystemtjänster prioriteras och används framför tekniska lösningar vid nybyggnation eller upprustning av skolgårdsmiljöer.
- Gemensam syn på ekosystemtjänsters värde.
- Kompetensutveckling om ekosystemtjänster samt hur dessa ska användas ur ett naturpedagogiskt perspektiv.

3.4

Andelen kollektivtrafiknära boenden ska öka genom att planera bostadsområden med goda förutsättningar för gång, cykel och kollektivtrafik.

NULÄGE: saknas uppföljning.

ANSVAR: stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), kommundelsnämnderna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Ta fram ett planeringsverktyg, inom ramen för kommande utbyggnadsstrategi, som synliggör hur konsekvenserna blir av hur kommunen planerar och bygger bostäder.

3.5

Utveckla landsbygdstrafiken och möjliggöra ett hållbart resande även i kommunens glesare delar.

NULÄGE: Idag saknas möjligheten att kombinera olika färd sätt för att möjliggöra ett hållbart resande för boende på landsbygden.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), kommundelsnämnderna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Verka för bussförbindelser under pendlingstid samt utbyggnad av anropstrafik. Detta i samarbete med kollektivtrafikhuvudmännen.
- Fler pendelparkeringar och cykelparkeringar.

3.6 (samma som mål 2.1.5)

I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.

NULÄGE: 2015 gjordes ca 500 cykelpassager per dag över Mälärbron. I december 2015 var gång- och cykelvägnätet 175 km långt i hela kommunen.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), stadsbyggnadsnämnden, kommunstyrelsen.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Genomföra cykelplanen och utveckla attraktiva, sammanhängande, tillgänglighetsanpassade och säkra cykelstråk.
- Planera och etablera cykelparkeringar, cykelpumpar och cykelgarage.
- Kravställning i markanvisningar om tex cykelrum, laddplats för cykel.
- Samarbete med de större arbetsgivarna i kommunen.
- Marknadsföra kommunens cykelkarta.
- Samarbete med Trafikförvaltningen.

3.7

Södertälje ska fortsätta arbetet med hållbara transporter och förstärka arbetet med hållbar eldriven kollektivtrafik.

ANSVAR: Tekniska nämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Utvärdera och utveckla den elhybridbuss som genomförs med Scania, KTH och Vattenfall.
- Fortsatt samarbete med centrala aktörer som kollektivtrafikhuvudmän, bussbolag med flera.

¹² Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av tex insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

3.8 (samma som mål 2.1.7)

Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.

NULÄGE: 7 semi-laddstolpar för elbilar etablerades 2014 och det finns 3 tankställen för biogas i kommunen.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig).

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Ställa krav på laddstolpar i markanvisningar.
- Samarbeta med andra kommuner och aktörer.
- Strategi för laddinfrastruktur.
- Fortsatt nationellt investeringsstöd.

3.9

Luften i Södertälje kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

ANSVAR: miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden.

Detta innebär att:

- Halten av kvävedioxid ska inte överstiga 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde¹³.
- Halten av partiklar (PM10) ska inte överstiga 15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde¹⁴.

NULÄGE: Under 15 mikrogram PM10 per kubikmeter i gaturummet kommer inte nås så länge det finns tung

trafik och dubbdäck i centrala Södertälje, däremot på en urban bakgrundsnivå (taknivå, representativ för hela Södertälje stad) kan miljö kvalitetsmålet redan vara nått. Under 2014 låg årsmedelvärdet för PM10 på 25 µg/m³ på Turingegatan och på 22 µg/m³ vid Birkakorset¹⁵.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Minskad trafik och då särskilt tung trafik i centrala Södertälje¹⁶.
- Fortsatt arbete med åtgärdsprogrammet för partiklar och kvävedioxider i Stockholms län.
- Mäta halterna för kvävedioxider för att fastställa vid vilka tillfällen gränsvärdena överskrids.

3.10

Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.

ANSVAR: stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö.

Förutsättningar för att nå målet:

- Kommunövergripande kartläggning över ekosystemtjänster.
- Samarbeta och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänsterna ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i markanvisningarna, berörda planer, program och beslutsunderlag.
- Öka kunskapen om vilka verktyg som kan användas i samhällsbyggnadsprocessen för att stärka ekosystemtjänster (exempelvis grönytefaktor).
- Uppföljning på hur ekosystemtjänsterna beaktats.

¹³ Målet är detsamma som det nationella miljömålet för Frisk luft. Detta är ett skarpare mål än miljö kvalitetsnormen som är 40 mikrogram per kubikmeter luft.

¹⁴ Målet är detsamma som det nationella miljömålet för Frisk luft. Detta är ett skarpare mål än miljö kvalitetsnormen som är 40 mikrogram per kubikmeter luft.

¹⁵ LVF 2015:1 Luftkvalitet inom Östra Sveriges luftvårdsförbund år 2014.

¹⁶ För luftföroreningarna gäller generellt att trånga gaturum, som är högt trafikerade leder till höga halter eftersom trafiken genererar luftföroreningar och en trång utformning av gaturummet leder till minskad ventilation och därmed minskad utspädning av luftföroreningar.

4. Konsumtion och beteende

I Södertälje tar vi vara på våra resurser

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: giftfri miljö, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö.

Målbild 2030

I Södertälje är det år 2030 både möjligt och naturligt att leva ett hållbart liv. Det är lätt att göra rätt som invånare, företagare och besökare. Kretsloppssystem som minimerar resursförbrukning, användandet av gifter och sparar energi är väl utvecklade i samhället. Tillgången till platser för återvinning och återbruk är stor för samtliga områden och invånarna har hög kunskap om hur och varför det är viktigt att sortera avfallet. Tillväxten genererar inte mer avfallsmängder utan det avfall som uppkommer används som resurs genom att allt mer återanvänds och återvinns för att skapa kretslopp. År 2030 är Södertälje så fritt från skadliga kemiska ämnen att varken miljö eller människliga påverkas negativt. Kunskapen om kemikalier är stor hos såväl kommunen som organisation som hos kommunens invånare. I och med att kommunen har fasat ut samtliga produkter som innehåller skadliga

ämnen utsätts inte invånarna för dessa kemikalier inom verksamheter och tjänster som kommunen tillhandahåller.

Södertälje kommun är en förebild för en hållbar konsumtion och ställer höga klimat- och miljökrav i sina upphandlingar och inköp. Även utsläpp och miljöpåverkan som sker av varor som produceras utomlands har minskat.

Maten som serveras i de kommunala köken baseras på konceptet *Östersjövänlig mat*¹⁷, vilket är välkänt hos såväl matgäster, kommunens invånare och allmänheten i övrigt. Södertälje kommun är dessutom en kommun som går i bräschen inom livsmedelssektorn och stödjer innovativa lösningar¹⁸ som syftar till att tillvarata produkternas alla delar och se dessa som resurser istället för avfall.

Mål

4.1

Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.

NULÄGE: Handlingsplanen för en giftfri vardag är under framtagande och bedöms antas under 2018.

ANSVAR: kommunstyrelsen (samordningsansvar), alla nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Genomföra och följa upp aktiviteter i handlingsplanen.
- Utbildning- och kompetensinsatser i organisationen bedöms som särskilt centralt.

4.2

Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki¹⁹ ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.

NULÄGE: Arbetet med den antagna avfallsplanens mål och åtgärder är påbörjat.

ANSVAR: tekniska nämnden (samordningsansvarig), Telge Återvinning, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Telge Hovsjö.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Avfallshantering ska ingå som en naturlig del i den fysiska planeringen.
- Helhetssyn i planeringsprocessen.
- Dialog och samverkan mellan aktörer.
- Utbildning av medarbetare och information till medborgare.

17 Östersjövänlig mat är ett koncept som syftar till att öka andelen säsonganpassad-, ekologisk- och närproducerad mat samt minska mängden kött till förmån för tex baljväxter. Konceptet syftar även till att minska andelen matsvinn.
18 Som exempel kan nämnas Södertälje kommuns tillvaratagande av hönskött som annars skulle gått till destruktion. Detta resulterade i att ett företag kunde skapas och kommunen har i och med detta var en aktör i att skapa arbetstillfällen samt tillvaratagande av resurser.
19 EU:s avfallshierarki, även kallad avfallstrappa anger att: avfall ska i första hand minimeras, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, i fjärde hand energiutvinnas och som sista alternativt deponeras.

4.3

Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.

NULÄGE: 2015 finns ingen systematisk uppföljning.

ANSVAR: Telge Inköp (samordningsansvarig), alla nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Helhetssyn och ökad spetskompetens på kravställning och uppföljning av miljö- och hållbarhetskrav.
- Kompetensutveckling av verksamheter för att ställa miljö- och hållbarhetskrav.

4.4

Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka.

NULÄGE: Samtliga kommunägda skol- och förskolekök är KRAV-certifierade och de ekologiska livsmedlen i hela den kommunala organisationen uppgick år 2016 till 56 % vilket är en minskning från 2015 med 1 %.

ANSVAR: utbildningsnämnden (kostnheten är samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna, socialnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Mer medel för livsmedelsinköp²⁰ med minsta möjliga miljöpåverkan krävs för att öka andelen ekoinköp över 60 %.
- Utbildnings- och uppföljningsinsatser krävs för att åstadkomma ökning av ekoinköpen i verksamheter inom äldreomsorg och social och omsorg.

4.5

Södertälje kommun ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar, inom ramen för LOU²¹, för att få in mer produkter som producerats lokalt²², regionalt och nationellt, så att inköpsandelen främst ökar²³ för produktgrupperna kött, ägg och mejeri, grönsaker, spannmål men även övriga produktgrupper som finns att tillgå.

NULÄGE: Statistiken är idag bristfällig²⁴ och täcker endast delar av de lokala och regionala produkterna.

ANSVAR: utbildningsnämnden (kostnheten samordningsansvarig), kommunstyrelsen, Telge inköp.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Mer detaljerad statistik krävs för att kunna följa upp målet fullt ut.
- Genom projekt *Matlust* finns resurser att jobba med att skapa förutsättningar för små- och medelstora företag att lämna anbud vid kommunens livsmedelsupphandling.

4.6

Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.

NULÄGE: Källsortering av avfallsfraktioner ger generellt bättre förutsättningar att uppnå renare kretslopp för växtnäring. I kommunen finns återföringsystem för källsorterat klosettavfall genom anläggningen vid Hölö. Därutöver finns lantbruk som tar emot källsorterad humanurin för användning i odling.

ANSVAR: miljönämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, Telge Återvinning, Telge Nät, stadsbyggnadsnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kartläggning över kapacitet och förutsättningar.
- Framtagande av strategi i samverkan mellan kommun, lantbruk och andra berörda sektorer.
- Integrering med VA-plan och avfallsplan.
- Information till exploatörer och markägare.

4.7

Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.

NULÄGE: Arbetet med att sprida och höja kunskapsnivån om hållbar utveckling i kommunen pågår inom många områden, t.ex. Hållbara kartan, Miljönären för bättre källsortering, Energi- och klimatrådgivning. Inom Naturcentrum sker utbildning av

20 Kostnheten i Södertälje kommun har en måltidspeng på 9,60 kr/portion. Detta är lägre än snittet i Sveriges kommuner på 10,47 kr/portion. Södertälje kommun har de senaste åren haft väldigt bra avtalspriser på livsmedel. Nu har prisbilden förändrats och baserat på aviserade prishöjningar kommer livsmedelskostnaden att öka med drygt 1,7 miljoner på årsbasis.

21 LOU= Lagen om offentlig upphandling ger möjlighet att ställa krav på leverantörens tekniska förmåga och kompetens samt långt gående krav på produkten eller tjänsten avseende miljö, djurskydd och kvalitet.

22 Lokala leverantörer i dagsläget: De Vilda, Järna mejeri, Järna glass, Saltå kvarn, Äppelblommans musteri, Ekoodlarna.

23 Från 2015 års nivå.

24 I nuläget finns det endast tillgång till statistikuppgifter över lokalt- och regionalt producerade produkter från tre av kommunens leverantörer och detta inom produktgrupperna kött, ägg, mejeri, grönsaker och spannmål.

skolelever och lärare om natur och hållbar utveckling (med utomhuspedagogiska metoder), naturvård, naturskydd, guidningar för allmänheten m.m.

ANSVAR: miljönämnden (samordningsansvarig), kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, kommundelsnämnderna, samverkan med alla nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kommunens kontor och bolag erbjuds utbildning om hållbar utveckling senast år 2018.
- Kompetensutveckling av lärare.
- Evenemang med fokus på miljöfrågor och hållbar utveckling.

4.8 (samma som mål 2.2.7)

Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.

NULÄGE: Andelen svenskt kött uppgick år 2015 till 84 %. 43 % av köttinköpen är ekologiska.

ANSVAR: utbildningsnämnden (kostnaden samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna, socialnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Helhetssyn på kravställning och uppföljning.

4.9

Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.

NULÄGE: Ungefär 12 % av fisken som serverades under 2015 var gullistad. Detta bland annat för att uppfylla krav om näringsriktiga måltider²⁵. Arbetet med att byta ut den gullistade fisken mot mer hållbara alternativ är påbörjat. För vit fisk är tillgången på hållbara alternativ god.

ANSVAR: utbildningsnämnden (kostnaden samordningsansvarig), äldreomsorgsnämnden, omsorgsnämnden, kommundelsnämnderna, socialnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Tillgång på grönlistad fet fisk till rimligt pris.

4.10

För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters²⁶ nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.

NULÄGE: *Idag finns ingen strategi eller uttalad gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster.*

ANSVAR: stadsbyggnadsnämnden (samordningsansvarig), tekniska nämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljönämnden, Telge fastigheter, Telge bostäder, Telge Hovsjö.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Samarbete och gemensamt synsätt hur ekosystemtjänster ska värderas.
- Integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer, program och beslutsunderlag.
- Uppföljning på hur ekosystemtjänster beaktats.

4.11

Minska utsläppen av mikroplaster.

NULÄGE: Finns idag ingen kartläggning över mikroplaster i kommunen.

ANSVAR: Tekniska nämnden (samordningsansvarig), samtliga nämnder och bolag.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT NÅ MÅLET:

- Kartlägga förekomsten av mikroplaster i organisationens produkter och varor.
- Minimera kommunens inköp av produkter som innehåller mikroplaster.
- Utveckla metoder för att samla in granulaten (som bildar mikroplaster) från konstgräsplanerna.
- Informera hushåll och företag om hur de minskar spridning av mikroplaster.

²⁵ Fet fisk bör serveras minst 1 gång/varannan vecka.

²⁶ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är "gratis". Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker, skadedjursbekämpning (som utförs av tex insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

BILAGA 1

Sammanfattning per nämnd och bolag

I tabellerna på följande sidor redovisas de mål som respektive nämnd/bolag ansvarar för att årligen följa upp. Målen är numrerade och de mål som förekommer på fler ställen är markerade med en asterisk (*), dessa behöver nämnden/bolaget endast svara på en gång.

Nämnderna presenteras i alfabetisk ordning och därefter bolagen. För att underlätta uppföljningen/redovisningen av statusen för målet finns för varje mål antingen en enhet/indikator angiven eller en markering om att nämnder/bolag får svara i löptext om vad för åtgärder som genomförts.

Arbetslivsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Kommundelsnämndernas ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status.
1.3	Öka kunskapsnivån om Södertäljes natur och grönstruktur genom kartläggning och analys av biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna kilarna och gröna svaga sambanden ska värnas och utvecklas. Störst fokus ska ligga på kommunens gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.	Beskrivning av aktiviteter.
1.6	Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.	Beskrivning av arbetet som genomförs i odlingsstrategin.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
3.3	Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster.	Antal genomförda ekosystemtjänster och beskrivning av dessa.
3.4	Andelen kollektivtrafiknära boenden ska öka genom att planera bostadsområden med goda förutsättningar för gång, cykel och kollektivtrafik	Beskrivning av satsningar på kollektivtrafik, cykel och gång i nya områden.
3.5	Utveckla landsbygdstrafiken och möjliggöra ett hållbart resande även i kommunens glesare delar.	Beskrivning av arbete.
Mål nr	Mål inom målområdet Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.4	Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka.	Andel ekologiska inköp.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.

4.8* Samma mål som 2.2.7	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djur- skyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologiskt kött samt viltkött.
4.9	Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.	Andel hållbar fisk
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Kommunstyrelsens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status
1.2	För att uppfylla det nationella miljömålet en giftfri miljö ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken vara åtgärdade senast 2050.	Antal utredda och åtgärdade områden.
1.6	Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.	Beskrivning av arbetet som genomförs i odlingsstrategin.
Mål nr	Mål inom målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.1	Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år.	kWh/inv. (Nationell statistik som följs upp av Ksk.)
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.1	Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.	Beskrivning av informations- och kommunikationsinsatser.
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.6* Samma mål som 2.1.5	I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.	Beskrivning av arbete inom hållbart resande.

Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelerspektiv beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.5	Södertälje kommun ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar, inom ramen för LOU, för att få in mer produkter som producerats lokalt, regionalt och nationellt så att inköps- andelen främst ökar för produktgrupperna kött, ägg och mejeri, grönsaker, spannmål men även övriga produktgrupper som finns att tillgå.	Andel och typ av produkter som upphandlats.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Kultur- och fritidsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skol- skjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområdet Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelerspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av genomförande av ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Miljönämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status
1.2	För att uppfylla det nationella miljömålet en giftfri miljö ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken vara åtgärdade senast 2050.	Antal utredda och åtgärdade områden.
1.3	Öka kunskapsnivån om Södertäljes natur och grönstruktur genom kartläggning och analys av biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna kilar och gröna svaga sambanden ska värnas och utvecklas. Störst fokus ska ligga på kommunens gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.	Beskrivning av aktiviteter.
1.4	Arealen kommunalt skyddad natur ska öka med i snitt 0,1 %/år av kommunens totala areal för att bevara och främja upplevelsevärden och biologisk mångfald under målperioden.	Areal skyddad natur som andel av kommunens totala areal.
1.5	Hävden av de mest värdefulla ängs- och hagmarkerna ska fortsätta för att bevara en hotad naturtyp med stora biologiska-, landskaps- och kulturella värden. Antalet betesavtal med djurägare ska öka.	Antal betesavtal.
1.6	Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.	Beskrivning av arbetet som genomförs i odlingsstrategin.
1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel fossila bränslen (följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andelen elfordon (följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal samt typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.3	Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster.	Genomförda ekosystemtjänster och beskrivning av dessa.

3.9	Luften i Södertälje kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.	Halten av kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft). Halten av partiklar (PM10) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft)
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.6	Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.	Andel källsorterat/hygieniserat och återfört klosettavfall.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av genomförda ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Omsorgsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.7* Samma mål som 4.8	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.

Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.4	Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka.	Andel ekologiska inköp.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.8*	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
4.9	Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.	Andel hållbar fisk.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Socialnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.7*	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.

4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.4	Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.8*	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
4.9	Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.	Andel hållbar fisk.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Stadsbyggnadsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status
1.2	För att uppfylla det nationella miljömålet en giftfri miljö ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken vara åtgärdade senast 2050.	Antal utredda och åtgärdade områden.
1.3	Öka kunskapsnivån om Södertäljes natur och grönstruktur genom kartläggning och analys av biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna kilar och gröna svaga sambanden ska värnas och utvecklas. Störst fokus ska ligga på kommunens gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.	Beskrivning av aktiviteter.
1.6	Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.	Beskrivning av arbetet som genomförs i odlingsstrategin.
1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.1	Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år.	Statistik för energianvändning. (Följs upp av Ksk.)
2.1.5*	I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.	Beskrivning av arbete med hållbara resor.
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)

2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställe.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.1	Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.	Beskrivning av informations- och kommunikationsinsatser.
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.4	Andelen kollektivtrafikhäna boenden ska öka genom att planera bostadsområden med goda förutsättningar för gång, cykel och kollektivtrafik.	Satsningar på kollektivtrafik, cykel och gång i nya bostadsområden.
3.6* Samma mål som 2.1.5	I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.	Beskrivning av satsningar.
3.9	Luften i Södertälje kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.	Halten av kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft). Halten av partiklar (PM10) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft)
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförande, bevarande av ekosystemtjänster
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.6	Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.	Andel källsorterat, hygieniserat och återfört klosettavfall
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av genomförda ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Tekniska nämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU:s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status
1.2	För att uppfylla det nationella miljömålet en giftfri miljö ska samtliga förorenade områden i riskklass 1 & 2 enligt Mifo-metodiken vara åtgärdade senast 2050.	Antal utredda och åtgärdade områden.
1.3	Öka kunskapsnivån om Södertäljes natur och grönstruktur genom kartläggning och analys av biologiska och sociala värden samt ekosystemtjänster. De utpekade gröna kilar och gröna svaga sambanden ska värnas och utvecklas. Störst fokus ska ligga på kommunens gröna kilar, Mälar- och Östersjökuster.	Beskrivning av insatser.
1.6	Jordbruksmarken i kommunen ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt för att säkerställa tillgången till livsmedel samt jordbruksmarkens natur-, kultur- och rekreationsvärden för dagens samt framtida generationer.	Beskrivning av arbetet som genomförs i odlingsstrategin.
1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförande och bevarande av ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.1	Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år.	Statistik för energianvändning. (Följs upp av Ksk.)
2.1.5* Samma mål som 3.6	I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.	Beskrivning av arbete inom hållbart resande.
2.1.7* Samma mål som 3.8	Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.	Nya laddstolpar samt förnyelsebart drivmedel (biogas, HVO etc)
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.

Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.1	Södertälje kommun ska driva och verka för ett hållbart samhällsbyggande. Kommunens ambition ska vara välkänd och tydlig.	Beskrivning av informations- och kommunikationsinsatser.
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.4	Utveckla landsbygdstrafiken och möjliggöra ett hållbart resande även i kommunens glesare delar.	Beskrivning av arbete med hållbara resor.
3.6*	I samverkan med andra aktörer ska arbetet för att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt intensifieras.	Beskrivning av satsningar.
3.7	Södertälje ska fortsätta arbetet med hållbara transporter och förstärka arbetet med hållbar eldriven kollektivtrafik.	Beskrivning av arbeten.
3.8*	Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.	Nya laddstolpar och förnyelsebart drivmedel (biogas och HVO etc).
3.9	Luften i Södertälje kommun ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.	Halten av kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft) Halten av partiklar (PM10) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ luft)
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.2	Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.	Genomförda åtgärder i avfallsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.6	Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.	Andel källsorterat/hygieniserat och återfört klosettavfall.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Utbildningsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten).
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Andel och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.7* Samma mål som 4.8	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologiskt kött samt viltkött.
Mål nr	Mål inom målområdet Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.3	Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster.	Antal genomförda ekosystemtjänster och beskrivning av dessa.
Mål nr	Mål inom målområdet Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.4	Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka.	Andel ekologiska inköp.
4.5	Södertälje kommun ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar, inom ramen för LOU, för att få in mer produkter som producerats lokalt, regionalt och nationellt så att inköpsandelen främst ökar för produktgrupperna kött, ägg och mejeri, grönsaker, spannmål men även övriga produktgrupper som finns att tillgå.	Andel och typ av produkter som upphandlats.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.8* Samma mål som 2.2.7	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
4.9	Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.	Andel hållbar fisk.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Äldreomsorgsnämndens ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Energi och klimat	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.7* Samma mål som 4.8	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.8* Samma mål som 2.2.7	Det kött som köps in till kommunens verksamheter skall vara producerat enligt svensk djurskyddslagstiftning och i så stor utsträckning som möjligt vara ekologiskt producerat eller viltkött.	Andel ekologisk kött samt viltkött.
4.9	Södertälje kommun skall sträva efter att enbart servera fisk som är grönlistad i WWFs fiskeguide och därmed hållbart producerad eller fiskad från hållbara bestånd.	Andel hållbar fisk.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Södertälje Hamns ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen (Följs upp av driftenheten).
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål in målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv beaktas.	Andel miljökrav.Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.1.1	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Bostäders ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.2	Öka elproduktionen från sol. Solceller ska anläggas på nya kommunägda fastigheter samt installeras på lämpliga befintliga fastigheter.	Antal byggnader med solceller.
2.1.3	Energieffektivisering av bebyggelse med minst 2 % per år.	Energieffektivisering i %.
2.1.4	Samtliga fastigheter som ska moderniseras ska vid omfattande renovering uppnå 135 kWh/m ² .	kWh/m ² .
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)

2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten).
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.6	Energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter ska minimeras, utifrån ett livscykelperspektiv, och minst uppnå standard för Miljöbyggnad silver.	Antalet nybyggda kommunalt ägda fastigheter som klarar standard Miljöbyggnad Silver.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.2	Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.	Genomförda åtgärder i avfallsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl mänskliga och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Energis ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.7* Samma mål som 3.8	Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.	Nya laddstolpar samt förnyelsebart drivmedel (biogas, HVO etc)
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.8* Samma mål som 2.1.7	Utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel i kommunen tillsammans med flera aktörer.	Nya laddstolpar samt förnyelsebart drivmedel (biogas, HVO etc)
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelerspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Fastigheters ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.2	Öka elproduktionen från sol. Solceller ska anläggas på nya kommunägda fastigheter samt installeras på lämpliga befintliga fastigheter.	Antal byggnader med solceller.

2.1.3	Energieffektivisering av bebyggelse med minst 2 % per år.	Energieffektivisering i %.
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställe.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.6	Energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter ska minimeras, utifrån ett livscykelperspektiv, och minst uppnå standard för Miljöbyggnad silver.	Antalet nybyggda kommunalt ägda fastigheter som klarar standard Miljöbyggnad Silver.
Mål nr	Mål inom målområdet Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.3	Södertälje kommuns skolgårdsmiljöer ska öka möjligheten för barn och unga att få tillgång och kunskap om ekosystemtjänster.	Antal genomförda ekosystemtjänster och beskrivning av dessa.
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområdet Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.2	Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.	Beskrivning av genomförda åtgärder i avfallsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl människa och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Hovsjös ansvar

1.7	Vid planering, projektering och drift läggs stort fokus på att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystem och ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.1.2	Öka elproduktionen från sol. Solceller ska anläggas på nya kommunägda fastigheter samt installeras på lämpliga befintliga fastigheter.	Antal byggnader med solceller.
2.1.3	Energieffektivisering av bebyggelse med minst 2 % per år.	Energieffektivisering i %
2.1.4	Samtliga fastigheter som ska moderniseras ska vid omfattande renovering uppnå 135 kWh/m ² .	kWh/m ²
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen (Följs upp av driftenheten).
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
2.2.6	Energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter ska minimeras, utifrån ett livscykelperspektiv, och minst uppnå standard för Miljöbyggnad silver.	Uppfyllda energi- och miljökrav enligt Miljöbyggnad Silver.
Mål nr	Mål inom målområde Bebyggelse och transporter	Enhet/indikator för uppföljning
3.2	Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering och samhällsbyggande samt vid utveckling av befintlig bebyggelse.	Beskrivning av planer för klimatanpassning.
3.10	Vid planering, byggnation och förvaltning läggs stort fokus på att såväl skapa nya som att bevara och stärka befintliga ekosystem och ekosystemtjänster.	Beskrivning av genomförda och bevarade ekosystemtjänster.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.10	För att öka kunskapen om ekosystemtjänsters nytta för såväl mänskliga och miljö ska dessa på olika sätt synliggöras i kommunen.	Beskrivning av ekosystemtjänster och dess värden.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Inköps ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.5	Södertälje kommun ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar, inom ramen för LOU, för att få in mer produkter som producerats lokalt, regionalt och nationellt så att inköps- andelen främst ökar för produktgrupperna kött, ägg och mejeri, grönsaker, spannmål men även övriga produktgrupper som finns att tillgå.	Andel och typ av produkter som upphandlats.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Näts ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status.
Mål inom målområde Klimat och energi		Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten)
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andelen elfordon. (Följs upp av driftenheten.)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål inom målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerade krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.6	Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.	Andel källsorterat/hygieniserat och återfört klosettavfall.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Tillväxts ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen (Följs upp av driftenheten).
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål in målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv beaktas.	Andel miljökrav.Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Telge Återvinnings ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Mark och vatten	Enhet/indikator för uppföljning
1.1	Alla kommunens vattenförekomster ska uppfylla EU:s vattendirektiv för god ekologisk, kemisk och kvantitativ status till senast år 2027. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status.
Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen. (Följs upp av driftenheten).
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andelen elfordon. (Följs upp av driftenheten).
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektiv- trafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal krav och typ av kravställe.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål in målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier i organisationen.	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.2	Det övergripande målet för kommunens avfallsarbete är högre resurshushållning. EU:s avfallshierarki ska vara vägledande för avfallsarbetet på alla nivåer i Södertälje och det konkreta avfallsarbetet styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan.	Beskrivning av genomförda åtgärder i avfallsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv, som även omfattar ekonomiska aspekter, beaktas.	Andel miljökrav. Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.6	Andelen källsorterat klosettavfall som hygieniseras och återförs till odling ska öka.	Andel källsorterat/hygieniserat och återfört klosettavfall.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Tom Tits ansvar

Mål nr	Mål inom målområde Klimat och energi	Enhet/indikator för uppföljning
2.2.1	Fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken för att uppnå 100 % fossilfri fordonspark år 2020.	Andel förnyelsebara bränslen (Följs upp av driftenheten).
2.2.2	Öka andelen elfordon i kommunorganisationen.	Andel elfordon. (Följs upp av driftenheten)
2.2.3	Minska andelen tjänsteresor med egen bil till förmån för tjänste- och arbetsresor med kollektivtrafik, cykel och gång samt en minskning av det totala antalet tjänsteresor till förmån för IT-baserad mötesteknik.	Beskrivning av satsningar på hållbara tjänsteresor.
2.2.4	Ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter, till exempel entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer.	Antal och typ av kravställande.
2.2.5	Energieffektivisering med minst 10 % i organisationen (med minst 2 % per år under målperioden) inom transporter, gatubelysning med flera områden.	Energieffektivisering i %.
Mål nr	Mål in målområde Konsumtion och beteende	Enhet/indikator för uppföljning
4.1	Södertälje kommun ska minska användningen av skadliga kemikalier	Beskrivning av genomförda åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen.
4.3	Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp. Kommunen ska ställa avancerade miljökrav som följs upp i de prioriterade områdena: giftfri förskola, begränsad klimatpåverkan och sociala villkor. Vid upphandling ska livscykelperspektiv beaktas.	Andel miljökrav.Baskrav samt avancerande krav, enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
4.7	Kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem ska öka.	Beskrivning av kunskaps- och informationsinsatser.
4.11	Minska utsläppen av mikroplaster.	Beskrivning av aktiviteter och åtgärder.

Namn: Miljö- och klimatprogram. Dnr: KS 16/362
Fastställd av Kommunfullmäktige 2017-12-18
Giltighet t.o.m. 2021-12-31
Dokumentansvar: Enheten för utredning och hållbarhet
Kommunstyrelsen ansvarar för **revidering** senast 2021-12-31

FÖR MER INFORMATION, KONTAKTA:

Christine Strandberg

Kommunstyrelsens kontor
Telefon: 08-523 010 00 (vxl)
E-post: christine.strandberg@sodertalje.se

Ebba Jordelius

Kommunstyrelsens kontor
Telefon: 08-523 010 00 (vxl)
E-post: ebba.jordelius@sodertalje.se

Södertälje kommun
Campusgatan 26
151 89 Södertälje
www.sodertalje.se